

Dołęga, Józef M.

Sprawozdanie z konferencji naukowych księży profesorów Wyższych Seminariów Duchownych Białegostoku, Drohiczyna, Łomży i Siedlec

Studia Teologiczne 9, 363-366

1991

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

KS. JÓZEF M. DOŁĘGA

**SPRAWOZDANIE Z KONFERENCJI NAUKOWYCH KSIĘŻY PROFESORÓW
WYŻSZYCH SEMINARIÓW DUCHOWNYCH BIAŁEGOSTOKU, DROHICZYNA
ŁOMŻY I SIEDLEC**

W 1990 r. odbyły się trzy spotkania, na których podjęto następujące zagadnienia: pierwsze spotkanie poświęcone było charakterystyce twórczości naukowej ks. dr hab. Władysława Hładowskiego; tematem drugiego spotkania była historia diecezji łomżyńskiej, zaprezentowana przez ks. dr hab. Witolda Jemielitego, z okazji 65-lecia jej istnienia; na trzecim spotkaniu zaprezentowano dwugłos na temat zagadnień związanych z językiem i poznaniem naukowym (ks. mgr Czesław Gładczuk i ks. dr Janusz Loniewski).

1. W dniu 26 IV 1990 r. odbyła się konferencja naukowa księży profesorów Wyższych Seminariów Duchownych Białegostoku, Drohiczyna, Łomży i Siedlec w Wyższym Seminarium Duchownym w Łomży, poświęcona twórczości naukowej ks. dr hab. W. Hładowskiego — długoletniego rektora Wyższego Seminarium Duchownego w Drohiczynie. Spotkaniu przewodniczył ks. bp prof. dr hab. Edward Ozorowski. Na program tego spotkania złożyły się: referat prof. dr hab. Mariana Ruseckiego z KUL-u, wypowiedzi panelowe, dyskusja i wolne głosy.

Ks. prof. M. Rusecki w swoim referacie podał charakterystykę twórczości naukowej ks. W. Hładowskiego, przede wszystkim w zakresie apologetyki (teologii fundamentalnej). Ukazał On tło historyczne rozwoju apologetyki w Polsce, zwłaszcza w aspekcie metodologicznym szkoły warszawskiej i na tym tle zarysował dorobek naukowy Księdza Jubilata. Następnie podkreślił znaczenie punktu wyjścia apologetyki, nowy model poznania teologicznego, problem wiarygodności wiary chrześcijańskiej, podstawy teologii fundamentalnej oraz aspekt personalistyczny w apologetyce. Podstawowe dzieło Jubilata, to: *Zarys apologetyki — Analiza chrześcijańskiej refleksji nad wiarygodnością objawienia*, ATK, Warszawa 1980.

W wypowiedziach panelowych, ks. dr Andrzej Pogorzelski podjął problem teologii fundamentalnej, akcentując następujące kwestie: znaczenie tajemnicy chrześcijaństwa, antropologiczną treść objawienia, hermeneutykę Słowa Bożego, antropologiczny kierunek filozofii i teologii fundamentalnej oraz perspektywę scalającą i ekumeniczną teologii fundamentalnej. Ks. mgr Jan Pankiewicz podkreślił znaczenie dorobku naukowego W. Hładowskiego w dziedzinie apologetyki na tle rozwoju tej nauki w Polsce, oraz wskazał na aspekt historyczny rozwoju Objawienia, w kontekście nauk religioznawczych, wydobyty przez Jubilata.

W dyskusji ks. bp Władysław Jędruszek podziękował organizatorom spotkania za poświęcenie uwagi dorobkowi naukowemu ks. W. Hładowskiego oraz — w wypowiedzi bardzo osobistej — przybliżył Jego postać słuchaczom. W dalszej dyskusji podkreślono aspekt personalistyczny w apologetyce (Z. Lewicki), antropizm i zasadę antropiczną (C. Gładczuk) oraz osiągnięcia apologetyki w Polsce w ostatnich dwudziestu latach (J. Dołęga). Audytorium, oszczędzając siły Jubilata, pozwoliło Mu na krótką wypowiedź w której przedstawił rozwój swojej koncepcji apologetyki w kierunku teologii fundamentalnej oraz złożył podziękowanie za zorganizowanie tej sesji. Na zakończenie dyskusji zabrał głos M. Rusecki, który podkreślił aspekt metodyki badań przedmiotu apologetyki, a zwłaszcza trudności, wynikające z osobowości samego badacza, oraz wskazał na znaczenie badań systemowych w tej dziedzinie. W sesji wzięło udział 40 osób.

2. W dniu 4 X 1990 r. odbyła się konferencja naukowa księży profesorów Wyższych Seminariów Duchownych Białegostoku, Drohiczyna, Łomży i Siedlec w Archidiecezjalnym Wyższym Seminarium Duchownym w Białymstoku. Ks. dr Jan Łoniewski przewodniczył spotkaniu, na którym ks. dr hab. Witold Jemielity wygłosił wykład na temat historii diecezji łomżyńskiej z okazji 65-lecia jej istnienia oraz z racji ukazania się Jego pracy pt. *Diecezja Łomżyńska — Studium historyczne parafii, Łomża 1990*.

Prelegent w głównych zarysach przedstawił tło i uwarunkowania historyczne powstania diecezji łomżyńskiej, określił jej granice i aktualny stan. Oto fragment tekstu, dotyczący tego zagadnienia: „Po pierwszej wojnie światowej północne powiaty Suwalszczyzny odeszły do Litwy. W 1924 r. na litewskim obszarze diecezji augustowskiej czyli sejneńskiej istniało 80 parafii, skupiających około 280 tysięcy wiernych.

Niewielki obszar a zwłaszcza mała liczba ludności w polskiej części diecezji augustowskiej czyli sejneńskiej narzucały konieczność nowych rozwiązań. Mówiono o utworzeniu „diecezji łomżyńskiej”, „diecezji łomżyńsko-białostockiej”, „diecezji łomżyńsko-sejneńskiej”. W każdym z projektów wymieniano różne dekanaty z diecezji płockiej i wileńskiej, jakie należało przyłączyć do obszaru diecezji augustowskiej czyli sejneńskiej.

Ostateczną decyzję podjął papież Pius XI w bulli *Vixdum Poloniae unitas* z 28 X 1925 r. Utworzył on „diecezję łomżyńską”, powiększając obszar byłej diecezji augustowskiej czyli sejneńskiej o trzy dekanaty z diecezji płockiej: Czyżew, Ostrołękę i Ostrów. W nowej diecezji było 250 tysięcy wiernych, 223 księży i 129 parafii. Diecezję łomżyńską włączono do metropolii wileńskiej.

Biskup diecezji augustowskiej czyli sejneńskiej Antoni Karaś przeniósł się na Litwę. Częścią polską diecezji w imieniu ordynariusza zarządzał biskup pomocniczy Romuald Jałbrzykowski. W 1921 r. został on

Delegatem Apostolskim, w 1925 r. ordynariuszem diecezji łomżyńskiej w rok potem objął biskupstwo wileńskie. Kolejnymi ordynariuszami diecezji łomżyńskiej byli: Stanisław Kostka Łukomski (1926-1948), Czesław Falkowski (1949-1969), Mikołaj Sasinowski (1970-1982).

Obecnie funkcję tę sprawuje Juliusz Paetz. Urodził się 2 II 1935 r. w Poznaniu, święcenia kapłańskie przyjął 28 VI 1958 r., nominację na biskupa łomżyńskiego otrzymał 20 XII 1982 r., konsekrację 6 I 1983 r., objął diecezję w kanoniczne posiadanie 25 I t. r., uroczysty ingres do katedry odbył 13 III t. r.

W obsłudze duszpasterskiej ordynariuszów wspomagali biskupi pomocniczy: Bernard Dembek (1930-1937), Tadeusz Paweł Zakrzewski (1938-1946), Paweł Czesław Rydzewski (1946-1951), Aleksander Mościcki (1951-1980). Obecnie są dwaj biskupi pomocniczy. Tadeusz Józef Zawistowski urodził się 16 I 1930 r. w Sztabinie, kapłanem został 3 VII 1955 r., biskupem 12 V 1973 r., konsekrację otrzymał 29 VI 1973 r. Edward Eugeniusz Samsel urodził się 2 I 1940 r. w Myszyncu, święcenia kapłańskie przyjął 23 V 1964 r., nominację na biskupa otrzymał 20 IV 1982 r., konsekracji dokonano 30 V t.r.

Czynności kancelaryjne spełniają pracownicy kurii diecezjalnej. W tym samym gmachu mieści się sąd biskupi. Dla uświetnienia nabożeństw są w diecezji dwie kapituły: katedralna w Łomży i kolegiacka w Sejnach, obie powołane w 1926 r. Przyszli kapłani uczą się w seminarium duchownym, założonym w 1919 r. (W. Jemieliły, *Diecezja Łomżyńska*, 7-8).

W dyskusji pytano o działalność pierwszych biskupów łomżyńskich oraz o stosunki między staroobrzędowcami i Litwinami. Ks. bp E. Ozorowski poinformował zebranych o perspektywie usamodzielnienia się Uniwersytetu w Białymstoku z Wydziałem Teologicznym. W związku z tym rysują się realne szanse Seminarium, których studenci mogliby korzystać i studiować na Uniwersytecie.

Ks. bp E. Samsel nakreślił sytuację naukową diecezji łomżyńskiej, w której funkcjonuje Wyższe Seminarium Duchowne, Studium wikariuszowskie, Punkt Konsultacyjny ATK, Instytut Wyższej Kultury Religijnej i Studium Licencjackie oraz w trakcie organizacji jest Diecezjalne Studium Katechetyczne związane z Wyższą Szkołą Pedagogiczną w Olsztynie. Ks. proboszcz z Kuźnicy przedstawił prośbę o pomoc dla Wyższego Seminarium Duchownego w Grodnie. Uczestniczyło w sesji 30 osób.

3. W dniu 15 XI 1990 r. odbyła się konferencja naukowa księży profesorów Wyższych Seminarium Duchownych Białegostoku, Drohiczyń, Łomży i Siedlec w Wyższym Seminarium Duchownym w Drohiczyń. Obradom przewodniczył ks. dr Zbigniew Celej z Siedlec, uczestniczyły w tej sesji 34 osoby w tym trzech biskupów: Władysław Jędruszak, Edward Ozorowski i Edward Samsel. Po przeczytaniu protokołu z poprzedniego spotkania wykłady wygłosili: ks. mgr Czesław Gładczuk i ks. dr Janusz Łoniewski.

Pierwszy prelegent C. Gładczuk mówił na temat: *Świat — człowiek — język*. W tak szeroko sformułowanym temacie wykładowca zasygnalizował następujące zagadnienia: znaczenie języka w poznaniu świata i człowieka; dominującą rolę filozofii języka we współczesnych zaintereso-

sowaniach akademickich w świecie; dominującą rolę fizykalnej koncepcji nauki; wartość poznania racjonalnego; tendencje we współczesnych kierunkach filozoficznych.

Drugi prelegent J. Loniewski przedstawił zagadnienie poznania metafizycznego. W wypowiedzi swojej podkreślił przedmiot badań metafizyki i sposoby jego badania. W zagadnieniu przedmiotu badań metafizyki podkreślił on znaczenie realistycznej koncepcji bytu, natomiast z zagadnień metodologicznych wskazał na znaczenie zasad bytu i zasad myślenia, sądów egzystencjalnych i teorii separacji.

W dyskusji poruszono zagadnienie holizmu w relacji do poznania metafizycznego (C. Gładczuk, J. Dołęga), znaczenie języka w teologii i filozofii (E. Ozorowski), zagadnienie istnienia Boga w tomizmie egzystencjalnym (F. Sadowski), problem relacji między myślą — mową — językiem (Z. Lewicki).

KS. JÓZEF M. DOŁĘGA

NOWE CZASOPISMO FILOZOFICZNE: STUDIA EPISTEMOLOGICZNE

Zakład Teorii Poznania Instytutu Filozofii i Socjologii Polskiej Akademii Nauk wydał pierwszy tom studiów poświęcony problematyce epistemologicznej pod tytułem: *Studia Epistemologiczne. I: Transcendencja i ideał poznawczy, Ossolineum, Wrocław 1990, s. 288.* Zakład ten prowadzi seminarium na temat problemów i kierunków epistemologii współczesnej, w którym uczestniczą pracownicy różnych zakładów IFiS, a także Uniwersytetu Warszawskiego i innych ośrodków akademickich pozawarszawskich. W Zakładzie Teorii Poznania jak i na seminarium tym podejmuje się zagadnienia obejmujące przegląd i systematyzację problematyki epistemologicznej oraz kierunków epistemologicznych w drugiej połowie XX w.; epistemologiczne problemy we współczesnej filozofii marksistowskiej; problem obiektywności poznania w epistemologii XX w.; fundamentalizm i antyfundamentalizm w epistemologii współczesnej.

Redaktorem pierwszego tomu *Studiów Epistemologicznych* jest Michał Hempoliński. Opiniodawcami publikacji tej byli: Bogusław Wolniewicz i Michał Tempczyk.

Tom pierwszy *Studiów Epistemologicznych* składa się z dwu części: pierwsza część pod tytułem: *Transcendencja i ideał wiedzy obiektywnej* zawiera sześć artykułów; druga część pod tytułem: *Z pogranicza epistemologii i filozofii nauki* zawiera dwa artykuły.

W pierwszej części znalazły się artykuły następujących autorów:

1. Miłach H e m p o l i ń s k i, *Problem obiektywności poznania i style badań epistemologicznych* (7-42). Autor porusza problem obiektywności poznania w filozofii klasycznej, w którym przedstawia zagadnienie adekwatności i klasyczny model poznania, problem pewności wiedzy — sceptycyzm i fundamentalizm klasyczny, problem transcendencji — odkrycie świadomości, problematyka klasycznej teorii poznania oraz sygnalizuje modele poznania i style badań epistemologicznych, w których